গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়

(অসম, নাগালেণ্ড, মিজোৰাম আৰু অৰুণাচল প্ৰদেশৰ উচ্চ ন্যায়ালয়)

গোচৰ নম্বৰ: লেখ আবেদন (দেৱানী) ৪৪৭/২০২৪

নেপাল চন্দ্ৰ মণ্ডল

পিতৃ- প্ৰয়াত হাৰা কুমাৰ মণ্ডল

বাসস্থান- এৰাগাও,

ডাকঘৰ- বালিপাৰা,

থানা- চৰিদুৱাৰ,

জিলা- শোণিতপুৰ, অসম

বনাম

অসম চৰকাৰ আৰু অন্যান্য ৫

অসম চৰকাৰৰ পৰিৱেশ আৰু বন বিভাগৰ আয়ুক্ত আৰু সচিবে প্ৰতিনিধিত্ব কৰে

দিছপুৰ, গুৱাহাটী-৬

২) অসম চৰকাৰৰ পৰিৱেশ আৰু বন বিভাগৰ অতিৰিক্ত মূখ্য সচিব

দিছপুৰ, গুৱাহাটী-৬

৩) অসম চৰকাৰৰ পৰিৱেশ আৰু বন বিভাগৰ সচিব

দিছপুৰ, গুৱাহাটী-৬

৪) অসম চৰকাৰৰ পৰিৱেশ আৰু বন বিভাগৰ মূখ্য সচিব

দিছপুৰ, গুৱাহাটী-৬

৫) প্ৰধান মুখ্য বন সংৰক্ষক আৰু বন সুৰক্ষা বাহিনীৰ মুৰব্বী,

অসম,

পঞ্জাবাৰী, গুৱাহাটী-৬

৬) সংমণ্ডল বন বিষয়া

নগাঁও সংমণ্ডল

জিলা- নগাঁও অসম

মাননীয় ন্যায়াধীশ সঞ্জয় কুমাৰ মেধি

ৰায় আৰু আদেশ

আবেদনকাৰীৰ অধিবক্তা : শ্ৰী জে.আই. বৰভূঞা, অধিবক্তা

উত্তৰদাতাসকলৰ অধিবক্তা : শ্ৰী আই বৰঠাকুৰ, অধিবক্তা,

বন বিভাগ।

শুনানিৰ তাৰিখ : ২৪.০৭.২০২৪

ৰায়দানৰ তাৰিখ : ২৪.০৭.২০২৪

আলোচনা চলি থকা আবেদনখনে আবেদনকাৰীক চাকৰিৰ পৰা নিলম্বন কৰা আদেশক প্ৰত্যাহ্বান জনাইছে , যিটো আদেশ ২০২৩ চনৰ ১৩ জুলাইত জাৰি কৰা হৈছিল।এই আবেদনখন ভাৰতীয় সংবিধানৰ ২২৬ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত দাখিল কৰা হৈছে। নিলম্বনক প্ৰত্যাহ্বান জনোৱাৰ এটা মূল কাৰণ হ   'ল ৯০ দিনৰ ভিতৰত নিলম্বনৰ কাৰণৰ প্ৰয়োজনীয় পৰ্যালোচনা কৰা হোৱা নাছিল।

২) আৱেদনখনত ব্যাখ্যা কৰা হৈছে যে আবেদনকাৰীয়ে নগাঁও বন সংমণ্ডলৰ সহকাৰী বন সংৰক্ষক হিচাপে কাম কৰি থকাৰ সময়তে ১২ জুলাই , ২০২৩ তাৰিখে তেওঁক এ চি বি ৫১/২০২৩ নং গোচৰত গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হৈছিল। গ্ৰেপ্তাৰৰ পিছত ২০২৩ চনৰ ১৩ জুলাইত জাৰি কৰা আদেশৰ জৰিয়তে তেওঁক চাকৰিৰ পৰা নিলম্বন কৰা হয়। আবেদনকাৰীয়ে দাবী কৰিছে যে তেওঁক পুনৰ নিযুক্তিৰ বাবে কোনো ব্যৱস্থা নোলোৱাকৈয়ে ৯০ দিনতকৈ অধিক সময় পাৰ হৈ গ 'ল, গতিকে তেওঁক পুনৰ নিযুক্তিৰ বাবে আনুষ্ঠানিক আপীল দাখিল কৰে। যিহেতু তেওঁক পুনৰ নিযুক্তি দিয়াৰ কোনো ব্যৱস্থা লোৱা হোৱা নাছিল, সেয়েহে আবেদনকাৰীয়ে এতিয়া সকাহ বিচাৰি এই লেখ আবেদন দাখিল কৰিছে।

৩) আবেদনকাৰীৰ বিদ্বান অধিবক্তা শ্ৰী জে.আই. বৰভূএগ্ৰাৰ যুক্তি শুনিলো। বন বিভাগৰ বিদ্বান অধিবক্তা শ্ৰী আই বৰঠাকুৰৰ যুক্তিও শুনিছো , যিয়ে দাখিল কৰিছে যে বিৰোধী শপতনামা ০৯.০৪.২০২৪ তাৰিখে দাখিল কৰা হৈছে।

৪) আবেদনকাৰীক প্ৰতিনিধিত্ব কৰা অধিবক্তা শ্ৰী বৰভূএগ্ৰাই কয় যে আবেদনকাৰীক গ্ৰেপ্তাৰৰ বাবে নিলম্বন কৰা হৈছিল, আৰু এই নিলম্বন ১৯৬৪ চনৰ নিয়মৰ ৬ (২) নং নিয়মৰ ভিত্তিত কৰা হৈছিল। তেওঁ উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ অজয় কুমাৰ চৌধুৰী বনাম ভাৰত চৰকাৰ (২০১৫) ৭ এছচিচি ২৯১ গোচৰ আৰু এই আদালতৰ এখন খণ্ড বিচাৰপীঠৰ ৰেকিব উদ্দিন আহমেদ বনাম ৰাজ্য অসম গোচৰৰ [লেখ আবেদন (দেৱানী নম্বৰ ৩২১৮/ ২০১৯] তেওঁৰ যুক্তিৰ সমৰ্থনত উল্লেখ কৰিছে। অধিবক্তাগৰাকীয়ে কয় যে খণ্ড বিচাৰপীঠখনে স্পষ্ট কৰি দিছে যে অজয় কুমাৰ চৌধুৰী গোচৰৰ পৰা উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ নিয়ম যিবোৰ গোচৰত নিলম্বন স্বয়ংক্ৰিয় বুলি গণ্য কৰা হয়, সেইবোৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰযোজ্য।

৫) আদালতৰ দৃষ্টিগোচৰ কৰিবলৈ অধিবক্তাগৰাকীয়ে বৈঠকৰ দুটা অভিলেখ উল্লেখ কৰিছে। ২০২৩ চনৰ ৯ নৱেম্বৰত অনুষ্ঠিত হোৱা প্ৰথমখন বৈঠকত নিলম্বনৰ পৰ্যালোচনাৰ বিষয়ে আলোচনা হ ’বলগীয়া আছিল , সেই তাৰিখত কোনো প্ৰকৃত পৰ্যালোচনা প্ৰক্ৰিয়া সম্পন্ন কৰা হোৱা নাছিল। অধিবক্তাগৰাকীয়ে আঙুলিয়াই দিয়ে যে নিলম্বন বৃদ্ধিৰ বাবে পৰ্যালোচনা ২০২৪ চনৰ ১৪ ফেব্ৰুৱাৰীতহে কৰা হৈছিল আৰু ইতিমধ্যে ৯০ দিনৰ সময়সীমা পাৰ হৈ গৈছিল। অধিবক্তাগৰাকীয়ে যুক্তি দিছিল যে এই সময়ছোৱাত অভিযোগৰ স্মাৰকপত্ৰ প্ৰেৰণ কৰা হৈছিল যদিও ৯০ দিনৰ সময়সীমা শেষ হোৱাৰ পিছতহে আৰু সেয়েহে সময়মতে পুনৰীক্ষণৰ আইনী প্ৰয়োজনীয়তাত কোনো প্ৰভাৱ নপৰে।

৬) আনহাতে, বিভাগটোৰ অধিবক্তা শ্ৰী বৰঠাকুৰে কয় যে ২০২৩ চনৰ ৯ নৱেম্বৰত অনুষ্ঠিত হোৱা বৈঠকত বিশেষভাৱে আন বিষয়াৰ নিলম্বনৰ লগতে আবেদনকাৰীৰ নিলম্বন পুনৰীক্ষণ কৰা হৈছিল। তেওঁ উল্লেখ কৰে যে ২০২৩ চনৰ ১ ছেপ্টেম্বৰতহে আবেদনকাৰীৰ জামিনত মুক্তিৰ বিষয়ে বিভাগক জনোৱা হৈছিল , যিটো সময়ত আবেদনকাৰীয়ে নিজৰ আপীল দাখিল কৰিছিল। সেয়েহে নিলম্বনৰ পুনৰীক্ষণ সন্দৰ্ভত ২০২৩ চনৰ ৯ নৱেম্বৰত অনুষ্ঠিত হোৱা বৈঠক সময়োপযোগী আছিল।তেওঁ যুক্তি দিছিল যে আবেদনকাৰীৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগ গুৰুতৰ , সেয়েহে আবেদনকাৰীক পুনৰ নিযুক্তি দিয়াটো হয়তো ন্যায্য বা উপযুক্ত নহ’বও পাৰে।

৭) আদালতে গোচৰটোৰ দুয়োপক্ষই উপস্থাপন কৰা বিৰোধী যুক্তি বা বক্তব্যসমূহ সযতনে পৰ্যালোচনা কৰিছে।

৮) নিলম্বনৰ আদেশ সময়মতে পুনৰীক্ষণ কৰাৰ প্ৰয়োজন আছে নে নাই সেই বিষয়টো এতিয়া বিতৰ্কৰ বাবে মুকলি নহয় (res integra মানে এনে এটা বিষয় যিটো এতিয়াও আদালতে সিদ্ধান্ত লোৱা নাই । উচ্চতম ন্যায়ালয়ে অজয় কুমাৰ চৌধুৰীৰ গোচৰত (পাঠত পূৰ্বে উল্লেখ কৰা) স্পষ্টভাৱে প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে যে যদি

অভিযোগৰ স্মাৰকপত্ৰ জাৰি কৰা হোৱা নাই তেন্তে ৯০ দিনৰ ভিতৰত নিলম্বন পুনৰীক্ষণ কৰিব লাগিব। সুবিধাৰ বাবে উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ পৰ্যবেক্ষণৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ অংশসমূহ পাঠৰ তলৰ খণ্ডত দিয়া হৈছে।

(২১) "আদালতে নিৰ্দেশ দিয়ে যে যদি সেই সময়ছোৱাত অভিযোগপত্ৰ বা অভিযোগৰ স্মাৰকপত্ৰ প্ৰশ্ন কৰা বিষয়া বা কৰ্মচাৰীজনক দিয়া নহয় তেন্তে নিলম্বনৰ আদেশ তিনিমাহতকৈ অধিক হ 'ব নালাগে। যদি চাৰ্জ-শ্বীট বা অভিযোগৰ স্মাৰকপত্ৰ জাৰি কৰা হয় , তেন্তে প্ৰাৰম্ভিক তিনি মাহৰ অধিক নিলম্বন বৃদ্ধি কৰিবলৈ এটা সু-ন্যায্য আদেশৰ প্ৰয়োজন হয়। বিবেচনা কৰা গোচৰটোৰ দৰে ক্ষেত্ৰত চৰকাৰে নিলম্বিত ব্যক্তিজনক ৰাজ্যৰ ভিতৰত হওক বা বাহিৰত হওক আন যিকোনো বিভাগ বা কাৰ্যালয়লৈ বদলি কৰিব পাৰে , যাতে ব্যক্তিজনে ব্যক্তিগত বা স্থানীয় সংযোগ ব্যৱহাৰ কৰি তদন্তত হস্তক্ষেপ কৰিব নোৱাৰে। চৰকাৰে ব্যক্তিজনক কাৰোবাৰ সৈতে যোগাযোগ কৰাত বা গোচৰৰ সমল আৰু নথি-পত্ৰ লাভ কৰাত বাধা দিব পাৰে যেতিয়ালৈকে তেওঁলোকে নিজৰ প্ৰতিৰক্ষা প্ৰস্তুত কৰাৰ সময় নহয়। আদালতে বিশ্বাস কৰে যে এই ব্যৱস্থাসমূহে ব্যক্তিজনৰ মৰ্যাদা আৰু দ্ৰুত বিচাৰৰ অধিকাৰ সুৰক্ষিত কৰিব, লগতে গোচৰটোৰ বিচাৰৰ ক্ষেত্ৰত চৰকাৰৰ স্বাৰ্থ বজাই ৰখাটোও নিশ্চিত কৰিব। আদালতে স্বীকাৰ কৰে যে বিগত সময়ত অন্যান্য সংবিধান বিচাৰপীঠে পলম হোৱাৰ বাবে আইনী কাৰ্য্যবিধি খাৰিজ কৰিবলৈ বা এই কাৰ্য্যবিধি কিমান সময় ল 'ব পাৰে তাৰ ওপৰত কঠোৰ সময়সীমা আৰোপ কৰিবলৈ দ্বিধাবোধ কৰিছিল। আদালতে লক্ষ্য কৰিছে যে আইনী কাৰ্য্যবিধিৰ সময়সীমা বিতৰ্কিত হৈ আহিছে যদিও নিলম্বন কিমান দিনলৈ চলিব পাৰে তাৰ সময়সীমা নিৰ্ধাৰণ কৰাটো কেছ ল 'ত পূৰ্বতে সম্বোধন কৰা হোৱা নাই , আৰু তেনে কৰিলে ন্যায়ৰ বিৰুদ্ধে নহ 'ব। আদালতে কয় যে তেওঁলোকৰ সিদ্ধান্তই কেন্দ্ৰীয় সতৰ্কতা আয়োগৰ নিৰ্দেশনাক উলংঘা কৰে এই ক্ষেত্ৰত যে অপৰাধমূলক তদন্তৰ সময়ত বিভাগীয় কাৰ্য্যবিধি স্থগিত ৰাখিব লাগে।"

৯) ওপৰত উল্লেখ কৰা অনুসৰি এই আদালতৰ এখন খণ্ড বিচাৰপীয়ে ৰায় দিছে যে ১৯৬৪ চনৰ নিয়মৰ নিয়ম ৬(২)ৰ অধীনত স্বয়ংক্ৰিয় নিলম্বন বুলি গণ্য কৰা নিলম্বনসমূহ অজয় কুমাৰ চৌধুৰীৰ গোচৰত উল্লেখ কৰা একে কঠোৰতা আৰু চৰ্তেৰে চম্ভালিব লাগিব।

১০) বৰ্তমান আলোচনা চলি থকা গোচৰটোত ২০২৩ চনৰ ১৩ জুলাইত নিলম্বনৰ আদেশ জাৰি কৰা হৈছিল। যদিও নিলম্বন আদেশত স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰা হোৱা নাই যে আবেদনকাৰীক আগদিনা গ্ৰেপ্তাৰ হোৱাৰ বাবেই এই আদেশ জাৰি কৰা হৈছে , আচলতে আবেদনকাৰীক গ্ৰেপ্তাৰ আৰু আটক কৰাৰ বাবেই কৰ্তৃপক্ষই নিলম্বন জাৰি কৰিছিল। কিন্তু নিলম্বন আদেশত বিভাগীয় কাৰ্য্যবিধি আৰম্ভ হোৱাৰ বাবে অপেক্ষা কৰি থকাৰ সময়তে সেইয়া জাৰি কৰা বুলি উল্লেখ থকাৰ বাবে আদালতে নিলম্বনক নিয়মীয়া নিলম্বন ("ডিমড নিলম্বন" নহয়) হিচাপে গণ্য কৰিব আৰু সেই ভিত্তিত আগবাঢ়িব।

১১) পৰিস্থিতি যিয়েই নহওক কিয় , নিলম্বনৰ আদেশ সময়মতে পুনৰীক্ষণ কৰাটো বাধ্যতামূলক। এই ক্ষেত্ৰত বিভাগে ২০২৩ চনৰ ৯ নৱেম্বৰত অনুষ্ঠিত হোৱা এখন বৈঠকৰ কাৰ্য্যবিৱৰণী উল্লেখ কৰিছে। সেই বৈঠকৰ কাৰ্য্যবিৱৰণী পৰ্যালোচনা কৰিলে দেখা যায় যে এই বৈঠকৰ উদ্দেশ্য আছিল নিলম্বনকে ধৰি কিছুমান গোচৰ পুনৰীক্ষণ কৰা। কিন্তু কাৰ্য্যবিৱৰণীত দেখা গৈছে যে গুৰুত্বসহকাৰে বিবেচনা কৰা হোৱা নাছিল বা নিলম্বনৰ আদেশত নিলম্বনৰ সময়সীমা বৃদ্ধি কৰাৰ কোনো সিদ্ধান্ত লোৱা হোৱা নাছিল। আবেদনকাৰীৰ নিলম্বনকে ধৰি নিলম্বন পুনৰীক্ষণ আৰু বৃদ্ধিৰ প্ৰকৃত সিদ্ধান্ত পিছলৈ ২০২৪ চনৰ ১৪ ফেব্ৰুৱাৰীত অনুষ্ঠিত হোৱা এখন বৈঠকত লোৱা যেন লাগে। যিয়েই নহওক, নিলম্বন পুনৰীক্ষণৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় ৯০ দিনৰ সময়সীমা ইতিমধ্যে পাৰ হোৱাৰ পিছত দুয়োখন বৈঠক অনুষ্ঠিত হৈছিল। বিভাগটোৰ এই যুক্তিৰ সৈতে আদালতে একমত নহয় যে তেওঁলোকে ২০২৩ চনৰ ১ ছেপ্টেম্বৰত দিয়া আনুষ্ঠানিক

বিবৃতিৰ জৰিয়তেহে আবেদনকাৰীক জামিনত মুকলি কৰি দিয়াৰ বিষয়ে অৱগত হৈছিল। আদালতে আবেদনকাৰীয়ে কেতিয়া গ্ৰেপ্তাৰৰ বিষয়ে বিভাগক অৱগত কৰিছিল সেই সময়খিনি হাতত থকা বিষয়টোৰ সৈতে অপ্ৰাসংগিক বুলি গণ্য কৰে। যিহেতু আবেদনকাৰীৰ গ্ৰেপ্তাৰ আৰু আটক কৰাটো তেওঁৰ চৰকাৰী কৰ্তব্যৰ সৈতে জড়িত অপৰাধৰ সৈতে প্ৰত্যক্ষভাৱে জড়িত আছিল , গতিকে গ্ৰেপ্তাৰ বা মুক্তিৰ বিষয়ে কৰ্তৃপক্ষ অজ্ঞাত আছিল বুলি দাবী কৰাটো অযুক্তিকৰ। এই আলোচনাও বৰ প্ৰাসংগিক নহয় কাৰণ ২০২৩ চনৰ ১৩ জুলাইত জাৰি কৰা নিলম্বনৰ আদেশটো বাকী থকা বিভাগীয় কাৰ্য্যবিধিৰ সৈতে জড়িত আছিল আৰু কেৱল আবেদনকাৰীক গ্ৰেপ্তাৰ আৰু আটক কৰাৰ বাবেই নহয়।

১২) পূৰ্বে উল্লেখ কৰা অনুসৰি উচ্চতম ন্যায়ালয়ে স্থাপন কৰা আৰু এই আদালতৰ খণ্ড বিচাৰপীঠে সমৰ্থন কৰা আইন অনুসৰি ৯০ দিনৰ সময়সীমা শেষ হোৱাৰ পিছত হোৱা নিলম্বনৰ পুনৰীক্ষণে নিয়োগকৰ্তাক তেওঁলোকৰ আইনী দায়িত্বৰ পৰা মুক্ত নকৰে। ফলত আদালতে ২০২৩ চনৰ ১৩ জুলাইত জাৰি কৰা নিলম্বনৰ আদেশ বাতিল কৰাৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰি আবেদনকাৰীক তেওঁৰ চাকৰিলৈ ঘূৰাই পঠোৱাৰ নিৰ্দেশ দিছে। আদালতে নিৰ্দেশ দিয়ে যে আবেদনকাৰীক তেওঁৰ কামত নিযুক্তি দিয়া আদেশ (পোষ্টিং অৰ্ডাৰ) এই আদালতৰ আদেশৰ প্ৰমাণিত প্ৰতিলিপি প্ৰদান কৰাৰ পৰা ১৫ দিনৰ ভিতৰত জাৰি কৰিব লাগিব।

১৩) এই পৰ্যায়ত বিভাগটোৰ বিদ্বান স্থায়ী পৰামৰ্শদাতা- শ্ৰী বৰঠাকুৰে অপৰাধৰ গুৰুত্ব আৰু গুৰুত্বৰ কথা পুনৰবাৰ উল্লেখ কৰিছে।

১৪) আদালতে নিলম্বন বাতিল কৰি আবেদনকাৰীক পুনৰ নিযুক্তি দিয়াৰ নিৰ্দেশ দিয়াৰ সিদ্ধান্তৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি কৰ্তৃপক্ষই আবেদনকাৰীক স্পৰ্শকাতৰ বুলি গণ্য নকৰা যিকোনো পদত নিযুক্তি দিয়াৰ স্বাধীনতা আছে। আদালতে নিৰ্দিষ্ট কৰি দিছে যে নিলম্বন বাতিল কৰাৰ সিদ্ধান্তই চলি থকা কোনো অনুশাসনমূলক কাৰ্য্যবিধিত কোনো

প্ৰভাৱ পেলোৱা নাই বা হস্তক্ষেপ নকৰে। এই কাৰ্য্যবিধিসমূহ চলি থাকিব লাগিব আৰু আইনী পদ্ধতি অনুসৰি চলাব লাগিব।

ন্যায়াধীশ

মোকাবিলা সহায়ক

অনুবাদ: শ্ৰী মৃণাল কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্য

জ্যেষ্ঠ অনুবাদক

গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়